

Artefakt: Moravianska venuša

Zdroj: Ninulost

Artefakt: Moravianska venuša

Zdroj: Naša minulosť

Príbeh nás všetkých: Ako sa stať detektívom minulosti

Každý príbeh má začiatok. Kde je ten tvoj?

Minulosť nie je len v učebniciach. Tvoj život je jej prvou kapitolou. Tvoje spomienky, rodinné fotografie, rozprávanie starých rodičov... to všetko sú stopy minulosti. Sú to tvoje prvé **historické pramene**. Aj obyčajný rodný list je dokument, ktorý dokazuje, kedy sa tvoj príbeh začal.

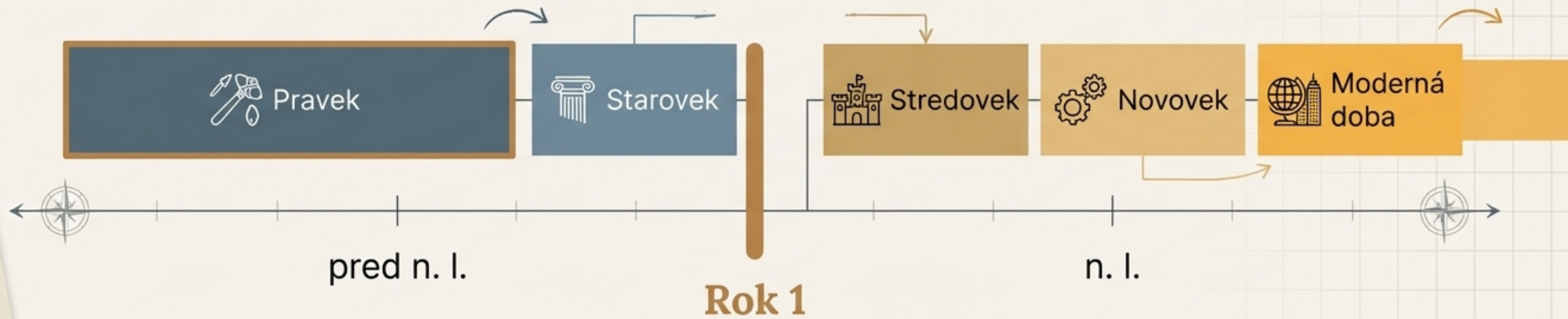
Ale čo bolo predtým?

Tvoj príbeh je súčasťou oveľa väčšieho. Ako vyzeralo tvoje mesto pred sto rokmi? Kto žil na našom území pred tisíc rokmi? Ako sa **z lovcov stali stavitelia miest?** Bez poznania toho, čo sa odohralo kedysi, nemôžeme dobre spoznávať ani dnešný svet. Aby sme to zistili, **potrebujeme výbavu detektíva.**

Nástroj č. 1: Časová os – Mapa minulosti

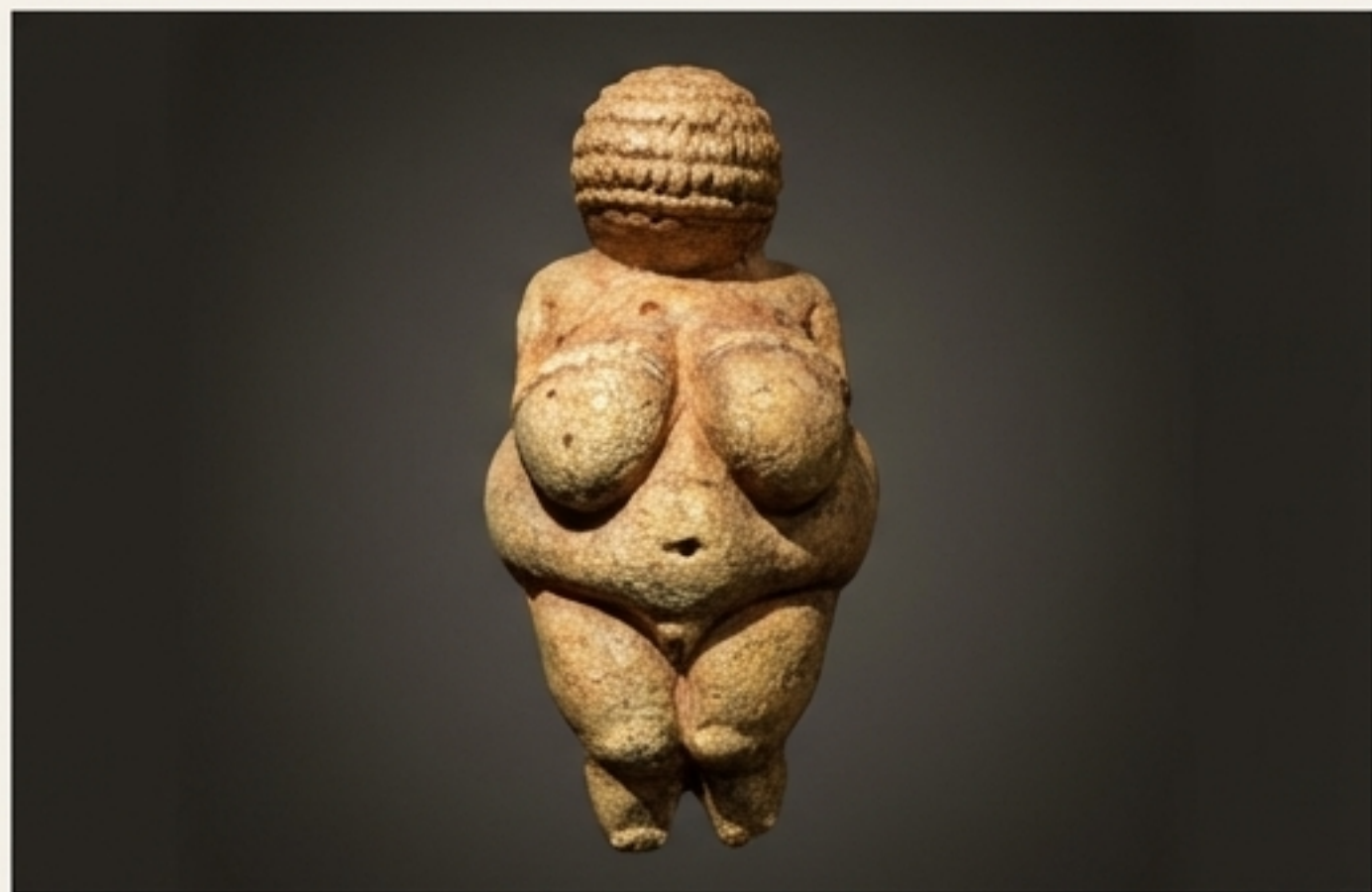
Každý detektív musí udalosti zoradiť. Historici na to používajú kalendáre, letopočty a časovú os. Náš **kresťanský letopočet** sa začína rokom 1, narodením **Ježiša Krista**. Udalosti predtým označujeme „pred naším letopočtom“. Dejiny delíme na veľké obdobia, aby sme sa v nich nestratili.

Nástroj č. 2: Hľadanie stôp – Historické pramene

Dôkazy o minulosti voláme *historické pramene*. Delíme ich do troch skupín. Dnes sa pozrieme na prvé dve:

Hmotné pramene

Sú to predmety, ktorých sa môžeme dotknúť – nástroje, šperky, budovy. Veda, ktorá ich odкрýva v zemi, sa volá *archeológia*.

Obrazové pramene

Malby a fotografie. Rozprávajú príbehy bez slov, ale musíme sa naučiť ich správne „čítať“.

Nástroj č. 2: Hľadanie stôp – Sila zapísaného slova

Tretím typom dôkazov sú *písomné pramene*:

Písomné pramene

Listiny, knihy, denníky a noviny. Vznikom *písma* sa zrodila pamäť ľudstva. Sú to naše hlavné „okná do minulosti“, no historik musí byť opatrný. Musí overovať, či autor prameňa neklamal, či ovládal jazyk a či sme všetko správne pochopili.

Nástroj č. 3: Tím expertov a ich hlavný stan

V stopách minulosti by sme sa sami stratili. Pomáhajú nám experti:

- **Historici** skladajú z prameňov príbeh.
- **Archeológovia** vykopávajú hmotné pamiatky zo zeme.
- **Archivári** chránia a skúmajú písomné poklady.

Ich „hlavným stanom“ sú **múzeá, galérie a archívy**, kde sa pamiatky ochraňujú a vystavujú.

Prípad č. 1: Z jaskyne do mesta

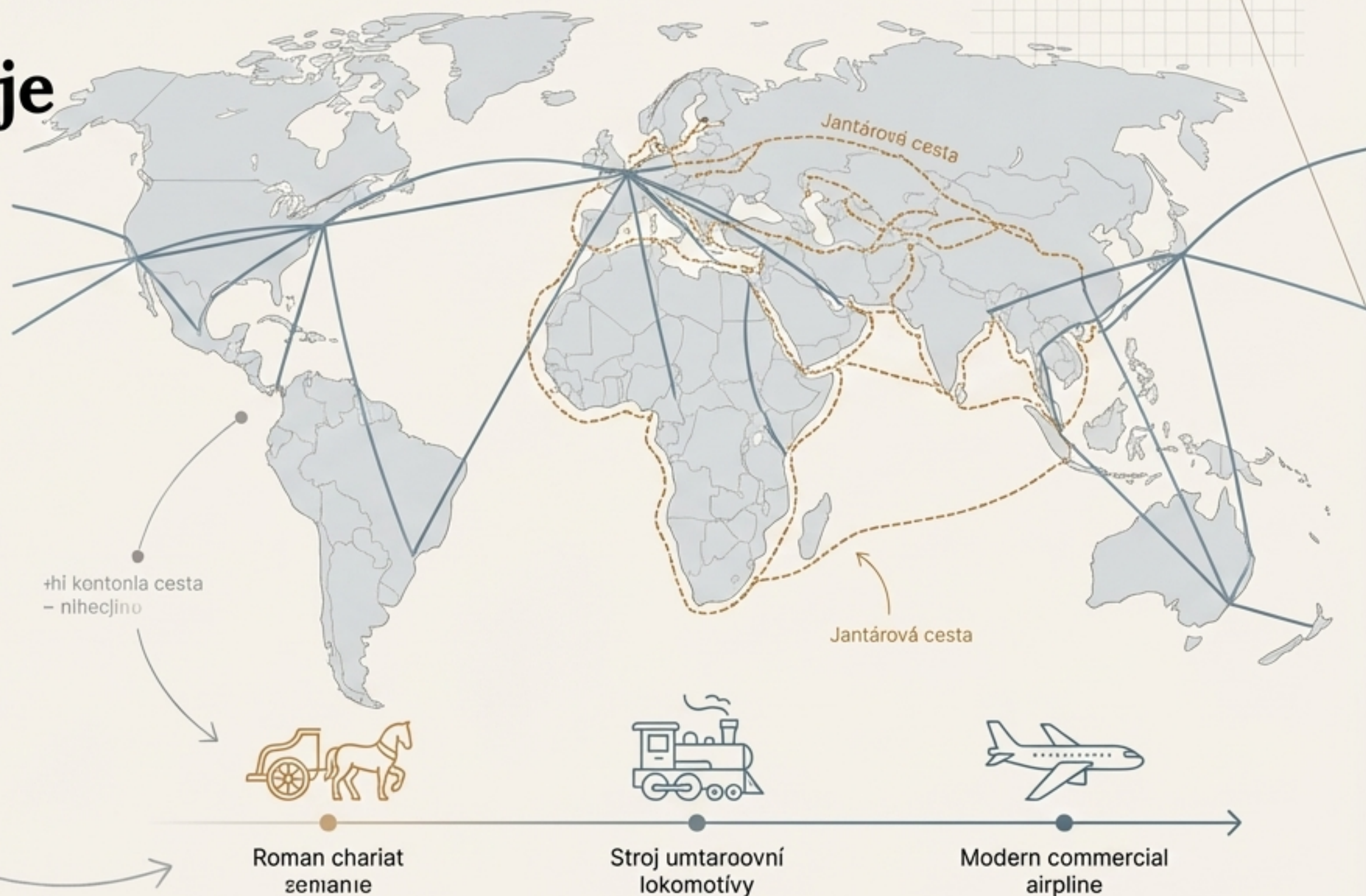
Príbeh ľudstva sa začal v **kamenej dobe**, keď boli ľudia lovcami a zberačmi. Všetko zmenil vynález **poľnohospodárstva**. Ľudia sa usadili na jednom mieste, začali si stavať obydlia a opustili jaskyne. Z osád vznikali dediny a prvé mestá. V mestách sa zrodili remeslá a **obchod**, ktorý mestám prinášal bohatstvo.

Prípád č. 2: Svet sa zmenšuje

Ľudia boli vždy v pohybe. Cestovali za objavmi, obchodom aj prácou. Vynález *kolesa* pred 5000 rokmi odštartoval revolúciu v doprave. Neskôr parný stroj poháňal prvé lokomotívy a parníky.

V 20. storočí automobil a lietadlo neuveriteľne zrýchlili prepravu a prepojili kontinenty.

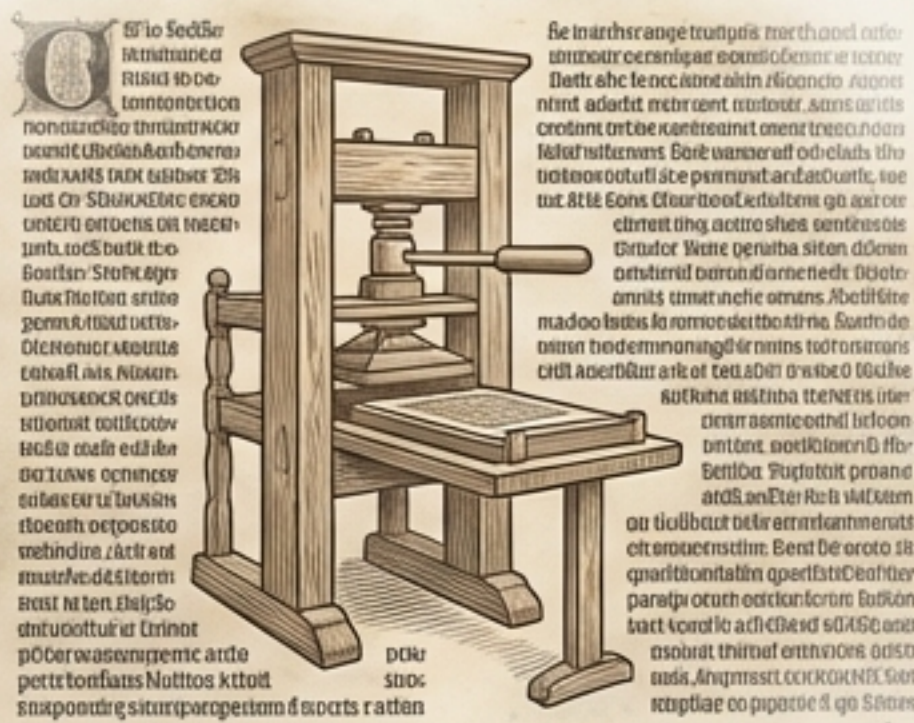
Prípád č. 3: Sila myšlienky

Najväčšie zmeny nespôsobili len nástroje, ale aj myšlienky. Vynález **písma** pred tisíckami rokov v Mezopotámii umožnil uchovať vedomosti. Neskôr, okolo roku **1455**, vynašiel **Johann Gutenberg kníhtlač**, ktorá odštartovala informačnú revolúciu. Dnes žijeme v ére **internetu**, celosvetovej počítačovej siete.

Mezopotámia, 3000 pred n.l.

Gutenberg, ~1455

Dnešný internet

Mezopotámia, 3000 pred n.l.

Gutenberg, ~1455

Dnešný internet

CONFIDENTIAL

Prípád č. 4: Hľadanie spoločnej reči

Ľudia si kládli otázky o svete a svojom mieste v ňom. Tak vznikli **náboženstvá**. Niekedy však rozdiely vo viere alebo boj o územie a zdroje viedli ku konfliktom. Od **storočnej vojny** v stredoveku až po dve svetové vojny v 20. storočí...

...sa učíme, že spolupráca a vzájomné pochopenie sú lepšie než boj. Po strašných skúsenostiach vznikla **Organizácia Spojených národov**, aby pomáhala udržiavať mier.

CONFIDENTIAL

Prípad sa nikdy nekončí. Tvoj príbeh je jeho súčasťou.

História sa nedeje len v knihách. Deje sa práve teraz, okolo nás.

Každé naše rozhodnutie, každý náš čin sa stáva **súčasťou budúcnosti.**

A práve preto je dôležité pamätať si myšlienku, ktorú poznali už starí Rimania: **„História je učiteľkou života.“**

CONFIDENTIAL

Tvoja ďalšia misia...

Skúmaj stopy minulosti vo svojom okolí.

Pýtaj sa svojich rodičov a starých rodičov na ich príbehy.

Overuj si informácie z kníh aj z internetu.

Buď **zvedavý** a nikdy neprestávaj hľadať odpovede.

Chráň pamiatky, ktoré sú svedkami príbehu nás všetkých.

Kľúčové pojmy z aktovky detektíva

História: Veda, ktorá skúma, odhaľuje a opisuje minulosť.

Historický prameň: Stopa z minulosti (hmotná, obrazová, písomná), ktorá je zdrojom poznania.

Archeológia: Veda, ktorá odkrýva a skúma hmotné pamiatky v zemi.

Letopočet: Sled rokov od určitej významnej udalosti (napr. kresťanský).

Časová os: Grafické znázornenie poradia udalostí v čase.

Pravek: Najstaršie a najdlhšie obdobie ľudských dejín.

Starovek: Doba veľkých ríš (Egypt, Grécko, Rím).

Stredovek: Obdobie od pádu Rímskej ríše po objavenie Ameriky.

Novovek: Obdobie veľkých objavov a nových myšlienok.

Písmo: Zápis ľudských myšlienok pomocou znakov.

Kníhtlač: Vynález J. Gutenberga, ktorý umožnil masové šírenie kníh.

Múzeum: Inštitúcia, ktorá ochraňuje a vystavuje pamiatky.

CONFIDENTIAL